

separare: unde capillos à se invicem distinctos vocamus discriminatos. Claudian. de Nupt. Hon.

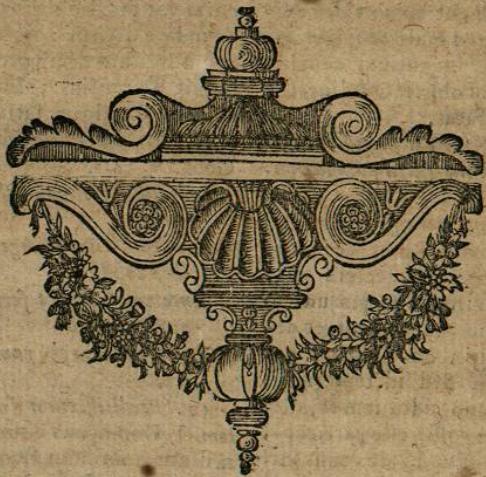
Hac morsu numerosi dentis
eburno

Multifidum discriminat arat.

Atqui quo periculo aliquis jactatur,
hōc à cæterorum hominum cœtu videtur
sejungi.

Cæterum Boëtius paucis hī resumit
suas calamitates, eatum caufam, &
qua ex his consequuntur mala. Cala-
mitates sunt 1. quod bonis omnibus sit

pulsus. 2. quod dignitatibus exutus.
3. quod existimatione fœdatus. Causa ca-
lamitatum est multiplex ejusdem Boë-
tij, in Senatum præcipue, beneficium,
pro quo supplicium tulit. Mala qua ex
his consequuntur, sunt primum quod
sontes impunitate non modò ad male de-
ferendum; sed etiam ad audiendum, imò
ad efficiendum quodlibet facinus feran-
tur: infantes verò & securitate & de-
fensione priventur. Itaque libet exclamare.

METRUM V.

QUOD à Pindaro vocatur Pindaricum. Est autem carmen constans ex
quo genere versuum, quorum quilibet tetrameter, sèpius spondeum, ana-
pæstum, dactylum, & spondeum habet: sed his legibus neglectis, id
unum curat Boëtius, ut sint quatuor pedes.

ARGUMENTUM.

BOëtius, consideratâ lege constantissimâ, quâ Deus alter-
nas Lunæ, Veneris, dierum, tempestatumque vices regit,
miratur solum hominem ita videri legibus solutum, ut præpo-
stero veluti ordine & impiis prospéra, & piis adversa contin-
gant: tum rogit Deum, ut his tandem dare velit finem.

O Stelliferi conditor orbis,
Qui perpetuo nixus solo,

INTERPRETATIO.

O Deus creator cœli stellati, qui consi- | dens in solio sempiterno, convertis ip-

NOTÆ.

1. *Stelliferi orbis.*] *Cœli*: Cœlum enim, etiam judge Tullio, duplicitis est generis. Alterum aërium, in quo nubes, imbre, ventique coguntur. Alterum stelliferum, quod à domiciliis nostris altissimum, omnia cingit & coërcet, extrema ora & determinatio mundi. De hōc autem secundo cœli genere ideo nunc loquitur Boëtius, quod dicturus sit de legibus, quæ cùm in inferioribus corporibus, tum etiam in astris observantur, quas qnidem leges Deus ipse statuit à primo momento, quo hæc corpora condidit: propterea Deus nunc cogitur, *ut conditor*.

2. *Qui perpetuo nixus solo*] Solium generatim est sedes, in quâ plures si- mul considerare nequeunt: *Solia*, enim,

inquit Festus, *appellantur sedilia in quibus non plures singulis possunt sedere*: quasi solium dicatur quod solum unum capiat. Speciatim verò solium est sedes regia vulgo *un Thrône*, sic accipitur à Virgil. *Æneid.* v. 169.

Imperat & Solio medius confedit avito.
Deus autem nunc spectatur, quatenus est rex: unde versu 27. dicitur *merito rector cohibere modo*; & vers. 46. *Rapido rector comprise fluctus*. In hōc autem regnum Dei differt à cæteris, quod hæc mutationi sint obnoxia, illud verò æternum sit & immutabile: quare nunc dicitur *perpetuum*, cui fayet illa vocis interpretatio, quâ *solum* dicitur *sedes solidæ*; ut terra, quod *solida* sit, appellatur *solum*.

Rapido cœlum turbine versas
Legemque pati sidera cogis,
5. Ut nunc pleno lucida cornu,
Totis fratris & obvia flammis,
Condat stellas Luna minores;
Nunc obscuro pallida cornu,
Phœbo propior lumina perdat.

INTERPRETATIO.

sum cœlum vertigine celeri, & adigis as
tra subire tuum imperium, ita ut Luna
modo integro orbe illuminata cunctisque
ignibus fratris sui Solis opposita occulter
parva sidera; modo obducto orbe pallens
amittat lucem vicinior Soli.

NOTÆ.

3. Rapido turbine.] Turbo Gallicè un
tourbillon à turbando dicitur, quod facto
quodam circuitu materia sic turbeatur, ut
fumma imis, anteriora posterioribus,
dextra sinistris succedant. Sic ventus
quidam, qui Lucretio vocatur *versabun-*
dus, quique corpora obvia circumagit,
vocatur *turbo*: unde Virgil. 2. Aen.
v. 416.

Adversi rupto ceu quandam turbine
veni:

Configunt.

Sic trochus, vulgatum puerorum lu-
dibrium, appellatur *turbo* Virg. Sic fu-
si penilis circuitio Cattullo dicitur *tur-
bo*. Sive autem cœlum credatur soli-
dum, sive liquidum, ibi perennis est
materia motæ circuitio, adeoque *tur-
bo*.

4. Legemque pati sidera cogis.] Ut cor-
pus primū non movetur, nisi ab ipso
Deo, à quo conditum est; sic idem cor-
pus non movetur nisi secundū cas,
quas ipse Deus statuit immotisque ser-
vat motū leges: optimè enim Ovi-
dius,

Nil ita sublime est supraque pericula ten-
dit;

Non sit ut inferius suppositumque Deo.
Sic corpus quod movetur, ab aliquo
alio moveatur, necesse est: sic corpus
immotum, non movet, &c. ejusmodi
de quibus in philos. Hinc Sapientia
æterna Proverb. 8. Quando Deus, in-
quit, preparabat cœlos, aderam: quando
certa lege & gyro vallabat abyssos: quando

ethera firmabat sursum, & librabat fontes
aquarum: quando circumdabat mari ter-
minum suum, & legem ponebat aquis, ne
transirent fines suos, &c.

Cum igitur sidera, corpora sint, hæc
non solum à Deo sunt, sed legibus ab
ipso Deo constitutis servatisque moven-
tur: adeoque Deus cogit sidera legem pa-
ti: propterea Deus nunc dicitur regere
alternas Luna, Veneris, Dierum, Tem-
pestatumque annuarum vices: sicut
deinceps explicandum.

5. Ut nunc pleno lucida cornu.] I Qui-
dem agitur de Lunâ, cuius vices in hoc
versantur, quod modò sit plena, modò
curvata in cornua. Plena est luna, sive
pleno lucida cornu, cum Soli, interiectâ
terrâ, è diametro opposita lumen sola-
re mediâ sui parte ad nos remittit: hoc
est, totis fratris obvia flammis: Poëtis
enim Diana, quæ alio nomine dicitur
Luna, & Apollo, qui alio quoque no-
mine dicitur Sol, sunt fror fratreque
ab Jove ex Latonâ eodem partu proge-
niti. Tunc autem *Luna condit stellas mi-*
nores: quia minus lumen obscurat of-
funditurque majori lumine: quamvis
autem stellæ, maximam partem, mag-
nitudine Lunam superent, stellæ tam-
en, ut pote magis difficiat, minus lu-
minis quam Luna ad nos diffundunt: hinc
Luna, ut ait Varro 4. de l. l. dicitur
quasi *lucina* quod sola noctu lucet: hinc
etiam Luna vocatur *majus sidus*, & stel-
la, minora sidera, non solum in sa-
cro textu, sed etiam vulgo, & apud

Et

10. Et qui primæ tempore noctis
Agit algentes Hesperus ortus,
Solitas iterum mutet habenas,
Phœbi pallens Lucifer ortu.

INTERPRETATIO.

Ut etiam *Hesperus*, qui ortus primo noctis | frigidarum, idem *lucifer* mutet rursus fro-
spatio ducere videtur agmen stellarum | na consuta in ortu Solis pallidus.

NOTÆ.

Latinos autores. Horat. Carm. 1. i.
od. 12.

Crescit occulto velut arbor aro
Fama Marcelli: micat inter omnes
Iulum sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Eadem verò Luna curvatur in cornua,
sive obscuro est pallida cornu, cum à præ-
dicto plenilunij loco recedens, ad so-
lem ita accedit, ut hinc decrescendo ad
interlunium, inde crescendo ad pleni-
lunium redeat: propterea *Phœbo propior*
lumina perdit: non omnino: si quidem
semper media Luna pars à sole illumi-
natur, sed quā nos respicit: unde mel-
lius homo quam Luna diceretur lumen
solare perdere.

10. Et qui primæ tempore noctis.]
II. Agitur de Venere, cujus vices in
eo consistunt, quod modò subsequatur
solem occidentem, *Hesperus*, modò
eundem solem orientem antegreditur,
Lucifer: sed ad clariorem hujus sideris
intelligentiam sua ad Grammaticos,
Historicos, Poëtas, & Philosophos de
hacstellâ referenda est doctrina.

Grammaticis *Hesperus*, *Hesperugo*,
Vesper, *Vesperugo*; *Lucifer*, φωσφό-
ρος; stella tam scrotina quam matutina,
idem sunt Veneris sidus: nam Ci-
cero 2. de nat. D. *Infima est*, inquit,
quinq[ue] errantium, terraque proxima stel-
la *Veneris*, qua φωσφόρος, Latinè *Luci-
fer* dicitur, cum antegreditur solem, cum
subsequitur autem, *Hesperus*: unde Mar-
tialis Epig. 1. 8. ep. 21. *Phosphore, red-
de diem*. Et Virgil. Ecl. 10. v. 77.

*Ite domum saturo, venit Hesperus, ite
capelle,*
Historicis *Hesperus*, *Atlantis peri-*

tissimi Astronomi frater, Astronomiæ
pariter studiosissimus, qui cum altissi-
mum montem, eum forte quem à fratre
Atlantem nominaverunt, concendi-
set, ut inde sidera diligentius contem-
plaretur, seu morte, seu morbo, seu
quodam alio casu impeditus, in patriam
nunquam rediit: unde plebecula, super-
stitioni dedita, ipsum inter astra in coe-
lo collocatum fuisse existimavit, ipsi-
que propterea divinos honores exhibuit:
hinc duæ *Hesperia*: altera Hispania,
altera Italia. Prior *Hesperia* dicitur à
siderे cognomine, quod regnum hoc
Græcis, instar hujus sideris, sit occi-
dentalē: de hâc loquitur Horatius 1.
Carm. od. 36.

Qui nunc Hesperia sospes ab ultimâ
Posterior *Hesperia* vocatur à prædicto
Hespero Atlantis fratre, qui à germa-
no pulsus, Italiam tenuit, eique no-
men sive à se sive à suâ patriâ desump-
tum imposuit. De hâc Virg. Aen. 1.
v. 534.

*Est locus, Hesperiam Graci cognomine di-
cunt.*

Poëtis *Hesperus* in stellam conversus,
quæ quibusdam *Venus*; aliis auroræ fi-
lius. Cum autem iisdem Poëtis *Sol*
quadrigis; *Luna* bigis vehatur, *Hes-
perus* uno scorsum equo utitur, sed hunc
ita alternat, ut manè album, serò ful-
cum ascendat: propterea *Hesperus* nunc
dicitur *solitas iterum mutare habenas*.

Philosophis denique *Hesperus* sive
Venus est planeta, qui per cœlum li-
quidum, ut paleæ per aquas abripi so-
lent, raptus modò supra, modò infra so-
lem sic movetur, ut emendato Solis
lumine relucens easdem fere, quas Lu-

I.

Tu frondifluæ frigore brumæ
Stringis lucem breviore morâ :
Tu, cùm fervida venerit æstas,
Agileis noctis dividis horas.

INTERPRETATIO.

*Tu contrahis diem in minus spatiis
gore bruma detondentis frondes; tu distin-
guis horas noctis promptas tum, cum astas
calida accessit.*

NOTE.

na, luminis vicissitudines subeat. Farentur autem hanc stellam modò antegredi orientem, modò subsequi occidentem solem: sed id diverso modo explicant, pro diverso Mundi systemate, de quo dicere non vacat.

Constat ergo apud omnes Hesperum
Subsequi occidentem solem: unde nunc
merito dicitur *prima tempore noctis agere*
algentes ortus; sive ducere nocturna sidera,
quibus regnantibus terra frigescit.
Constat pariter Luciferum, qui idem
fidus est quod Hesperus, antegredi
orientem solem: unde nunc optimè di-
citur *solitas iterum mutare habens in ortu*
phœbi sive solis. Pallet tamen propter
majus solis orientis lumen.

14. *Tu frondiflue frigore bruma.*] III. Agitur de diebus, quorum præcipuæ vices in hōc versantur, quōd hyeme breviores, æstate longiores sint. Nimirum dies hīc est mora Solis supra nostrum horizontem ab ortu ad occasum progredientis; quare nox huic diei opposita est mora ejusdem Solis infra nostram horizontem ab occasu in ortum regredientis. Cūm igitur Sol non æquali semper intervallo à duobus polis distans terram circumeat, sed nonnumquam ad Austrum magis, aliquando magis ad Aquilonem accedat, fecutus orbem, qui Zodiacus dicitur, propterea dies modò brevior est, modò longior. Brevior est Sole accedente ad Austrum, quod fit ab æquinoctio autunali ad Solstitium hybernum, scilicet à vigesimo tertio Septembribus ad vigesimum secundum Decembris: quod tempus vulgo appellatur *bruma*, à brevitate dierum, ut ait Yossius post Varronem

& Festum; quæ propter recessum Solis
& frigida est, & arbores frondibus
exuit; hinc dicitur, *Tu frondiflua frigore*
bruma, Stringis lucem breviore morā. Lon-
gior autem est Sole accidente ad Aqui-
lonem, quod fit ab æquinoctio verno ad
Solsticium æstivum, videlicet à vige-
simo primo Martij ad vigesimum secun-
dum Junij, quo tempore incipit æstas
calida, adeoque noctes brevissimæ sunt:
propterea nunc dicitur: *Tu cùm fervida*
venerit æstas, Agiles noctis dividis horas.
Sic Ovidius Trist. l. 5. el. 11.

Nec mihi Solstium quicquam de noctibus aufert.
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
Hic duo observari poterunt. Primum quidem vocem hanc, frondiflue, quamvis non ita fuerit in usu apud antiquos auctores, aprissimam tamen esse ad significandum id quo pluribus expressit Virgil. Aeneid. 6. v. 309.

*Quam multa in sylvis autumni frigore
primo
Lapsa cadunt folia.*
Deinde horas, ex quibus five dies five
nox brevior componitur, vocari *agiles*
five promptas: quia horæ duplicitis sunt
generis: aliæ æquales, aliæ inæquales
inter sc. Äquales dicuntur illæ, qua
five hyeme five æstate sexaginta semper
ut aiunt *minutis* æqualibus constant:
quâ ratione dicimus solem per viginti
quatuor horas ab uno cœli puncto ad
idem regresum totam circuïssim ter-
ram. Inæquales verò dicuntur, qua
cùm sint duodecima tantùm five diei
five noctis pars, crescentibus decrescen-
tibusque five diebus five noctibus cresce-
re debent & decrescere.

Tua vis varium temperat annum,
Ut quas Boreæ spiritus aufert,
20. Revehat mitis Zephyrus, frondeis
Quæque Arcturus semina vidit,
Seirius altas urat segetes.

INTERPRETATION

*Virtus tua sic moderatur annum diversum,
ut qua folia flatus Boreo tollit, huc Zephy-
rus lenis reddat, & quas segetes Arcturus
fidus, inspexit satas, ensdem canicula si-
dus alterum comburat mesSES adultas.*

NOTE

18. *Tua vis varium temperat annum.*] IV. Agitur de ipsis anni tempestatis bus, quarum vices in hoc versantur, quod ut Ver reddit frondes, quas Autumnus abstulerat, sic Aestas matureret, quas Hyems vidit seri, segetes: duæ prioris tempestates significantur ventis, qui tunc temporis regnare solent, Autumnus quidem Boreâ: Verò Zephyro: duæ autem aliae tempestates signis exhibentur cœlestibus; Hyems Arcturo, Aestas Seirio.

frugesque curandi, arbores serendi, pomæ inserendi, oleas tractandi jus dabit, afflatusque nutritium exercebit: propterea Latinis vocatur Favonius à favendo quia favet genitrix: Lucretius l. 3.

— *Viget genitabilis aura Favoni.*

Et Catullus carm. de nupt. Pelei & Thet.

— *Duos proper fluminis undas.*

Aura parit flores tepidi facunda Favoni.

Arcturus quasi *opus* & *ergo* ursa cau- da est stellæ in signo Boötis.

Boreas *ἀνὸς* & *βοῶς* dictus, quod sit turbulentus ac sonorus, ventus est apud eos quidem, qui octo duntaxat ventos agnoscabant, quorum unus a meridie; alter a Septentrione; tres ab ortu totidemque ab occasu flarent) ab ortu, spirans; sed (apud eos qui duode-

*At si non fuerit tellus facunda sub ipsum
Arctorum tenui sat erit suspendere sulco.
Et versu 204.*

quam excipit Autumnum, ventus ille
per Autumnum flare consuevit, adeo
ut illi referri possit acceptum, quod ar-
bores frondibus exuantur, quodque
tunc orientur procellæ: unde Virg. i.
Geor. v. 311.

Praterea tam sunt Arcturi sidera nobis
Hædorumque dies servandi.
Seirus denique sive ut alij scribunt,
Sirius, sic dictus à *crips* exsiccò: unde
& Sol, teste Suida, *crip* vocatur, est

Quid tempestates autumni & sidera dicam?
Zephyrus sic dictus quasi ξενφόρος
sive ἦ ζην πέρων vitam ferens; quod
eo plantæ rediviva germinent pullu-
lentque: unde Plinio dicitur *genitalis*
Mundi spiritus; est ventus ab occasu
Æquinoctiali flans. *Hic*, inquit Plinius
1. 18. c. 34. *Ver inchoat aperitique terras,*
tenui frigore saluber. *Hic vites putandi,*
stella fulgentissima in ore majoris ca-
nis, quæ ortu suo solem orientem co-
mitatur à mense Julio, quo tempore
seges matura arescere videtur. Quod
autem stella hæc in ore majoris canis
appareat, idcirco vulgo appellatur *ca-
nicula*: sed quod tunc Sol, cuius orien-
tis comes est, majori suo æstu terras-
urat, propreterea fidus hoc tanti caloris
accusatur ita ut Seirius à Poëtis dica-
tur *stifer*. *Sic noster Auctor: Seirius al-*

Nihil antiquâ lege solutum
Linquit propriæ stationis opus.
25. Omnia certo fine gubernans.
Hominum solos respuis actus
Meiito rector cohære modo.
Nam cur tantas lubrica versat
Fortuna vices? premit infantes
30. Debita sceleri noxia pœna.

INTERPRETATIO.

Nihil liberum à veteri lege omittit operam
sua conditionis. Tu moderatus omnia sta-
bili modo, dēgnarīs tantum continere
actiones hominum, ut decet, instar sapien-
tissimi moderatoris: quare enim fortuna
initabilis alternat tam magnas varia-
tes? supplicium crimi debitum vexat in-
nocentes.

NOTE.

*tas urat segetes. Sic Virgilius 4. Georg.
v. 425.*
*Iam rapidus torrens sidentes Seirius In-
dos
Ardebat cælo, & medium Sol igneus
orbem
Hauserat, arebant herba, & cava flu-
mina siccis
Faucibus ad limum radij tepefacta coque-
bant.*

Et Aenid. 3. v. 14

*Tum steriles exurere Seirius
agros:
Arebant herba & viciū seges agra ne-
gabat.*

Optime autem notat Gassendus cani-
culam falso accusari ejusmodi astus: que-
madmodum canities falso accusare-
tur mortis, quam obierunt senes easta
Sufannæ delatores. Scilicet tantum
abest, ut canicula causa sit hujus astus, ut
potius apud populos quibus per no-
stram cæstam imminet, frigus magis
vigat: quare, ait idem philosophus,
meliori jure populi illi caniculam accu-
sare possent sui frigoris; quam nos no-
stri caloris: si virtus de cælo lapsa,
quam barbari influentiam vocant, id ef-
fecti, ut vulgo præstare creditur, re ipsa
præstaret.

23. Nihil antiquâ lege solutum] Prae-
dicta corpora, ad quorum exemplum de-
ceteris judicandum est, certis ita con-
tentur legibus, ut quo modo legimus

fese habuisse apud Majores nostros, eodem
hæc nunc videamus se habere: Deus
quippe omnia hæc certo fine gubernat: si-
ve ut dicitur Sap. 8. attingit à fine ad si-
nem fortiter & disponit omnia suaviter.
26. Hominum solos respuis actus] Quasi
dicat. Cùm cætera divinâ providentiâ
ita administrentur, ut sua singulis vici-
bus respondeant vices, unus tamen ho-
mo ita videtur à Deo derelictus, ut res
humanæ temerè ac fortitò agi videan-
tur, si quidem cùm bonis prospéra, ma-
lis adversa debeantur, contrà bonis ad-
versa, malis prospéra accident: unde
nonnulli de divinâ providentiâ dubitan-
t: Claudianus lib. 1, in Rufinum,
v. 1.

*Sape mihi dubiam traxit sententia men-
tem,
Curarent superi terras, an nullus ines-
set
Rector, & incerto fluenter mortalia ca-
su? &c.*

Hinc noster auctor: nam cur tantas lu-
brica versat fortuna vices. De fortunâ di-
ctum est metu 1.

29. Premit infantes debita sceleri noxia
pœna.] U: supremus omnium modera-
tor Deus infinitè justus est, sic sua qui-
buslibet vitiis, Deo ita statuente, de-
bentur supplicia, quæ quia nocent seu
corpori seu menti, propterea vocantur
pœna noxia. At pœna hæc infantes pre-
mit, quatenus hi nocentium imperio

At perversi resident celso
Mores solio, sanctaque calcant
Injustâ vice colla nocentes.
Latet obscuris condita virtus
35. Clara tenebris, justusque tulit
Crimen iniqui.
Nil perjuria, nil nocet ipsis
Fraus, mendaci compta colore.

INTERPRETATIO.

Sed mores improbi sedent in summo tribu-
nali, & sonies iniquâ vicissitudine prote-
runt capita pia. Virtus splendida delitescit
abscindita caligine opacâ, & pius habet in-
famiam impio debitam. Perjuria non no-
cent ipsis nocentibus: fraus velata specie
fallaci non nocet iisdem.

NOTE.

subdit, ab iisdem injusta patiuntur, ita | infudit. Sic virtus, ait Tullius pro
ut eorum virtus pœna vitiis debitâ ve-
luti involuta lateat. Sic Claudian. lo-
co cit.

*Sed cùm res hominum ranta caligine
volvi
Adspicerem, latosque diu florere no-
centes
Vexarique pios: rursus labefacta cade-
bat
Relligio.*

31. Perversi mores.] Modus hæc nomi-
natur pro re modificatâ: non enim tam
mores perversi, quæ qui moribus per-
versis afficiuntur homines in celso solio
resident, ornati nimur primis digni-
tibus.

32. Sanctaque colla] Similiter pars
hic ponitur pro toto: si quidem sanctos
potius homines, quam illorum colla
calcant nocentes. Sed ut posterior hic,
sic ille prior loquendi modus poëticus præ-
sertim usitatissimus est.

33. Injustâ vice.] Quod inustum vi-
deatur probos ab improbis premi: vi-
cem enim dicimus quod alternis facimus
patimur: hinc vicissim, & vicarius.

34. Latet obscuris condita virtus clara
tenebris] Paradoxum videtur virtutem
claram obscuris conditam tenebre latere:
hæc tamen ex eo possunt conciliari: quod
virtus obscura fit alii hominibus;
clara vero cùm menti ejus qui virtutem
colit, tum Deo qui virtutem ipsi menti

I iij

37. Nil nocet ipsis fraus.] II. Fraus
dicitur adulatio dolosa: propterea nunc
dicitur mendaci compta colore. Scilicet
homo vulpeculam imitatus, quod vi-